

מראי מקומות - ביצה

יט:

משמע דס"ל דמש"כ לכם ולא לגבוה, ביו"ט כתי' ולא בחוה"מ. וא"כ, י"ל דה"ה לכם ולא לנכרים, דוקא ביו"ט כתי' ולא בחוה"מ. אבל הביא דמשטמ"ק בסוגיין מוכח להיפוך, דהק' השטמ"ק, אי' בתמורה ובחגיגה דצריך קרא דאלה תעשו לד' במועדיכם ללמד דנדרים קריבין בחוה"מ, והשתא ל"ל קרא, תיפוק לן דהשתא סלותי מסלתין וכו'. ותי' השטמ"ק דסוגיין מיירי שמקריב שלמים לאכול לצורך יו"ט, ולכן שפיר הק' השתא סלותי מסלתין, ולרווחא דמלתא הק', דמהכ"ת לאסור (וצע"ק, הא כבר הבאנו מש"כ תוס' לקמן (כז): לענין מלאכת יו"ט, דאף שלמים חשיב צורך גבוה, וא"כ שפיר הי' מקום לאסור), וקרא דאלה תעשו נצרכה אם רוצה להקריב שלא לצורך יו"ט, ואפ"ה מתיר רחמנא מגזה"כ. וכ' דא"כ יצא איפכא, דמדאיצטריך קרא להתיר שלא לצורך המועד, ש"מ דלכם קאי גם על חוה"מ, וא"כ לצורך נכרי דלית לן קרא להתיר, ממילא אסור כשאר מלאכת חוה"מ [או מדאורייתא או מדרבנן].

ז. כי פליגי למיקם עלי' בבל תאחר

פרש"י, וכל המח' היא לענין בל תאחר, ת"ק סובר דבל תאחר הוא ג' רגלים, אפי' שלא כסדרן. ואתא ר"ש לומר דבכסדרן דוקא הוא עובר, ולכן הנודר אחר פסח, למשל, אינו צריך להביאה בשבועות או בסוכות, שיש לו שהות עד סוכות של שנה הבאה. והק' החכם צבי (סי' י"ב, ציינו הגלה"ש), איך שייך לומר דאינו חייב להביאו, הא עובר בעשה ד"הבאתם שמה" ברגל ראשון, וגם מה שייך עצה טובה לת"ק, הרי דין תורה הוא. והפני יהושע תי' ע"ז דלא אמרי' עשה דרגל ראשון אלא היכא דהפריש ולא הקריב, אבל מה דאמרי' דאמר ולא אפריש דעובר בבל תאחר, זהו דין מיוחד בבל תאחר, וא"כ שפיר י"ל דבכה"ג אינו חייב להביאו כלל [או דרך עצה טובה הוא להביאו] קודם סוכות הבא.

ח. כי פליגי למיקם עלי' בבל תאחר

ע' בטורי אבן בר"ה (אבני שהם דף ו') דהעיר דהא לא הי' יכול להביא הקרבן תודה בפסח, וא"כ למה עובר בבל תאחר כשעברו ג' רגלים. וע' במנחת חינוך (תקע"ה, ו'), שכ' דלכאו' משמע בסוגיין דבאמת אף רגל שאינו יכול להביא הקרבן מצטרף לדין בל תאחר, וסיים בצ"ע.

ט. ראבר"ש לטעמי, דתניא וכו' שזה גורם

העיר המהרש"א, למה לא הי' נ"ח"ל להגמ' לומר דרך בזה פליגי, אבל מודה ראבר"ש דנדרים ונדבות אין קריבין ביו"ט. ותי' דא"כ לא הי' מח' עם הת"ק מפורשת, דהא ת"ק נמי קאמר האי לישנא הביא אדם תודתו בחג הסוכות, משא"כ הק' פלוגתא דאם מביאין נדרים ונדבות ביו"ט מפורשת טפי, דראבר"ש סתמא קאמר דמביא אדם תודתו בחג הסוכות, ומשמע אף ביו"ט, אבל ת"ק דקאמר מביא אדם תודתו בחג הסוכות ע"כ בחוה"מ קאמר, דהא קאמר ולא בעצרת.

א. אבל נדרים ונדבות דברי הכל אין קריבין ביו"ט

פרש"י, כיון דיכול להביאם לאחר זמן, אבל שלמי חגיגה ועולות ראי' מותרות, כיון דאולי יאנס ולא יהי' יכול להביאם. [וכ' המהרש"א דאע"ג דב"ש נמי ס"ל דיכול להביא שלמי חגיגה, אע"ג דלא ס"ל להא דשמא יאנס, דהא אסרי עולת ראיי', מ"מ נקט חגיגה, משום דראיי' יליף מחגיגה דמותר ביו"ט דלא כנדרים ונדבות, משום דדומה לחגיגה דיש בה תשלומין כל ז']. והק' הקובץ שעורים (נ"ג), איך יכולין להתיר איסור דאורייתא מחמת סברא זו דשמא יאנס. וכ' לחדש דכמו דאין אדם צריך לצמצם מה שמבשל לצורך יו"ט, ואמרי' דספק צורך חשיב צורך, הכא ג"כ אמרי' כן, דכיון דאולי יאנס, הוי ספק צורך יו"ט, ולכן מותר להקריבו ביו"ט.

ב. אבל נדרים ונדבות דברי הכל אין קריבין ביו"ט

הק' תוס' לקמן (כז), למה אין קריבין שלמים ביו"ט, הרי צורך הדיוט הוא, דגם ההדיוט אוכל מהם. וכ' להוכיח מזה דחלק ההדיוט בטל לחלק גבוה, וא"כ חשיב של גבוה, ואמרי' בהו לכם ולא לגבוה.

ג. אין מביאין תודה בחג המצות

מפני חמץ שבה, פשיטא

העיר הצ"ח בפסחים (נ"ג), הא שייך להביאו בשביעי של פסח, משום דיכול לאכול הלחמי תודה במוצאי פסח, וכ' דלק"מ, דבשביעי של פסח ודאי אסור משום דיו"ט הוא, וא"כ אסור מצד זה.

ד. וקסבר אין מביאין קדשים לבית הפסול

פרש"י, דכיון שאינו יכול לאכול חמץ אלא עד ד' שעות, החמץ שבה בא לידי נותר. וע' ברש"ש שהעיר אהא דלא כ' רש"י דיהי' צריך לשורפו בשעה ו' קודם שיבא לידי נותר, ע"ש מש"כ בזה.

ה. השתא סלותי מסלתין, נדרים ונדבות מיבעיא

הק' הנשמת אדם (ק"ו, ה'), לפי מש"כ רוב הראשונים, דכל מלאכות מותרות ביו"ט מן התורה, א"כ יו"ט יוכיח, דמן התורה קצירה וטחינה מותר, ומ"מ נדרים ונדבות אסורים מן התורה, וא"כ י"ל דה"נ לענין חוה"מ, אף שמותר אפי' מדרבנן כיון שהוא לצורך, אבל נדרים ונדבות מהכ"ת להתיר. ותי' דהכי פירוש, אפי' למ"ד דמלאכת חוה"מ אסורה מן התורה, מ"מ ע"כ מסרה הכתוב לחכמים איזו מלאכה מותרת ואיזו אסורה, וכיון שראו חכמים להתיר סלותי ולא אסרו, כ"ש דהוי להו להתיר נדרים ונדבות.

ו. השתא סלותי מסלתין, נדרים ונדבות מבעיא

ע' בחיי אדם (ק"ו, י"א), שכ' דאף המלאכות המותרות בחוה"מ אסורים לעשות לגוי, אף בחנם. וע' בנשמת אדם שם, שכ' דלכאו' יש להביא ראי' מסוגיין להתיר, דהק' הגמ' השתא וכו', נדרים וכו', ומאי פריך, הא ביו"ט כתי' לכם ולא לגבוה. ולכאו'